

A valósággal való egyezés

DLA tézisek

Fusz Mátyás

2021

Témavezető: Dr. habil. Kőnig Frigyes DLA

Dolgozatom a reális ábrázolás kérdéseit járja körül.

Ahhoz, hogy realizmusról beszéljünk elengedhetetlen, hogy tisztázzuk, mit értünk alatta, hogy vajon filozófiai, művészettörténeti értelemben vagy leíró módon szeretném a dolgozatban használni. Az, hogy ez a világ létezik-e lételméleti, az pedig hogy megismerhető-e ismeretelméleti kérdés, mert a létezésének elismerése még nem jelenti automatikusan, hogy el is érhető, megismerhető, leírható vagy akár még ábrázolható is lenne. Én ebben a dolgozatban lételméleti kérdésekkel nem foglalkozom, és az ismeretelméleti kérdéseket is inkább a művészet ezzel kapcsolatos, sokszor a filozófia következetes érvelésétől eltérő módszertana alapján szeretném megközelíteni.

Leginkább az alkotás és a valóság viszonyáról, még inkább az alkotó és a valóság viszonyáról, olyan stratégiákról és alkotói módszerekről esik szó, amelyek a valóságot használják fel kiindulópontként. Olyan művekről, amelyekre azt mondhatjuk: megfelel a valóságnak. Ahogy ki fog derülni, ezalatt nem kizárólagosan vagy egyáltalán nem azt értem, hogy hűen ábrázolja a valóságot.

Az egyik ok, ami miatt az elmúlt négy évemet a reális ábrázolás lehetőségeinek keresésével töltöttem, egy alkotói stratégia vagy magatartás megtalálása volt, amitől kevésbé tűnik öncélúnak maga az alkotási, komponálási folyamat, másrészt magam és a néző számára is képes valós réteggel felruházni a megszülető művet. Mik lehetnek azok a módszerek, amelyek lehetővé teszik azt, hogy imposztor szindróma nélkül mondhassuk, egyezik a valósággal még akkor is, ha csak rámutat vagy éppen eltéríti? Ezek közül a nem magától értetődő kritériumok, módszerek és eszközök közül szeretnék a következőkben felvázolni hármat, amelyek egymásból organikusán következnek, és amelyekre az elmúlt négy év alkotói és kutatói gyakorlatában találtam, és számomra hasznosnak bizonyultak.

1. tézis: A pontosság kritériuma

Ha a reprezentáció realiztikusságát tekintjük fő szempontnak, akkor mivel a hasonlóság inkább szokásokon és tanuláson, mintsem a fizikai jegyek egyezésén alapuló jelenség, előrevetíthetjük, hogy a képi megjelenítés valósághűsége nem passzív másolásban, hanem inkább egy visszakövethető, ellenőrizhető, hiteles módszeren keresztül ragadható meg hatékonyabban.

2. tézis: A jelek, mint a reális reprezentáció hatékony eszközei

Az észlelés felől megközelítve a kérdést, a (vizuális) jelek azok az előre elraktározott egységek, amelyek felgyorsítják és hatékonyabbá teszik a mindennapi tárgyi világban, de a képi világban való boldogulásunkat is. Az, hogy az ember jelhasználó lény hatékonyságának egyik legfőbb eszköze. Persze a jelek nem kínálnak teljes megoldást a reprezentáció problémájára, de ha mint működőképes eszközökhöz, gyakorlati szempontból közelítünk, akkor fajtáik és működésük tágabb megismerése árnyaltabbá teheti a reprezentáció kérdését is.

3. tézis: Az adat, mint a visszakövethetőség és ellenőrizhetőség garanciája

A világot felfoghatjuk strukturálatlan információ végtelen áradataként, amely információ jelen van folyamatosan, akkor is ha senki éppen nem figyeli. Már ha realisták vagyunk. Szóval adott ez a rengeteg információ, amit egészen addig nem nevezünk adatnak, amíg valaki meg nem figyeli és fel nem jegyzi. Lehet ez egy olyan mindennapi, automatikus gyűjtő folyamat eredménye is, mint amilyen a látás. A reális műalkotás visszakövethetővé és ellenőrizhetővé válik az által, hogy adatokra referál.

4. tézis: Az adatok materializációja

Ha az adatokkal vászonra festett, jól megfogható téri dimenziókkal rendelkező tárgyak formájában és nem képernyőn keresztül találkozunk, arra is figyelmesek lehetünk, hogy az adatok ábrázolásának fokozott erőttöbbletet vagy legalábbis egy újabb fizikai életet biztosíthat, ha ezek a testetlen entitások nem csak vizualizálva, hanem a tárgyi valóságba ültetve kerülnek elénk.

5. tézis: A tárgy maga, mint reális reprezentáció

Ezzel elérkeztünk a reális reprezentáció általam utolsónak bemutatott lehetőségéhez, ez pedig az, amikor nem különböző modellekkkel vagy jelekkel: képmással, indexszel vagy szimbólummal, hanem saját magával az eredetivel „jelenítjük meg“ a valóságot.

A ready-made intézményekkel és a pop art fogyasztói társadalommal szemben felállított kritikai magatartása mellett, ha a reprezentáció felől közelítjük meg őket, realista művészetként is értelmezhetőek.